

## Dagens frågor

### Varför är ubåtarna här?

Sovjetunionen (låt oss inte hymla om det) har nu under flera år bedrivit ubåtsoperationer på svenskt territorium.

Sovjet har fortsatt med det trots att en rysk ubåt togs på bar gärning i den blekingska skärgården. Kränkningarna har fortsatt även efter händelserna vid marinens örlogsbas i Hårsfjärden, efter vilken den svenska regeringen, efter ubåtsskyddskommissionens rapport, avgav en mycket stark formell protest.

Det är många som är upprörda över att de ryska ubåtarna kränker vårt lands territoriella integritet. Många är indignerade över att det svenska försvaret inte har tillräcklig ubåtsjaktkapacitet.

Detta kan man förvisso reagera på. Men man måste samtidigt ha alldeles klart för sig att det allvarliga inte ligger i att *de sovjetiska ubåtarna är här*. Det verkligt allvarliga framstår först när man betänker vad svaret på frågan blir om man ställer frågan *varför* de är här.

Även om vi i Sverige sannolikt överdriver den vikt man i Sovjet lägger på den propagandaförlust som det innebär för dem, gentemot både den svenska opinionen och världsoptionen, att ha sina ubåtar i den svenska skärgården är det naturligtvis så att en sådan negativ opinionseffekt är med även i Kremls beräkningar. I Kremls bedömning ingår också den skada som ubåtarna medför för de svensk-sovjetiska förbindelserna i allmänhet och relationerna mellan Moskva och Olof Palme i synnerhet.

Eller har man kanske i Moskva bedömt att Palme har satsat så mycket av sin egen prestige på anti-amerikanska utfall och förståelse för sovjetledningen att Palme nu inte kan byta fot hur många

sovjetiska ubåtar det än skulle vara i svenska vatten.

Trots dessa politiska kostnader fortsätter således de ryska marina operationerna. Varför? Självfallet därför att man i Moskva bedömer att de militära fördelarna är så stora att de överväger.

Detta är det allvarliga med ubåtskränkningarna. Det betyder att Sovjet ger hög prioritet åt förberedelser för militära operationer mot vårt land. Det är heller ingenting ologiskt. Sovjet kan anse sig behöva Sverige som genomgångsland för att snabbt kunna nå fram till Norge och Atlantkusten.

Den svenska alliansfria utrikespolitiken syftande till neutralitet i krig bygger på tanken att vårt försvar skall vara så starkt att det i ett sådant läge skulle vara förmånligare för Sovjet att respektera den svenska neutraliteten och istället angripa Norge sjövägen norrifrån.

I ett sådant läge skulle den svenska neutralitetspolitiken dessutom ålägga oss att inte hjälpa Norge. På sätt och vis är det trovärdigt. Det har hänt förut att Norge har anfallits av en stormaktsdiktatur och att Sverige därvid avstod från att hjälpa till. I vart fall hjälpte vi inte Norge.

Låt inte ubåtsdebatten handla om brist på sjunkbomber eller helikoptrar. Låt debatten handla om det som är viktigt. Låt den handla om frågan *varför* Sovjet är här!

### Högskoleintagningen

Utbildningsminister Lena Hjelm-Wallén har tillsatt en femmannakommitté som skall se över intagningsbestämmelserna till universitet och högskolor och inom



två år presentera sina förslag. Initiativet är lovvärt, eftersom en ordentlig omprövning av de nu gällande reglerna länge tett sig ofrånkomlig.

Intagningsbestämmelserna är idag olyckligt utformade i många avseenden. De baseras på delvis felaktiga premisser, och de ger utrymme för allsköns taktiska manövrar. För de smarta som kan knepen och ser luckorna i systemet finns det stora möjligheter, medan de mindre listiga kommer i kläm.

De borgerliga regeringarna genomförde vissa förbättringar. De horribla föreningsmeriterna – som självfallet inte ett dyft förbättrar den enskildes förutsättningar för eftergymnasiala studier – togs bort. Arbetslivserfarenheternas betydelse reducerades, och antalet studerande som kom direkt från gymnasiet ökades från en femtedel till en tredjedel. Men de här åtgärderna var långt ifrån tillräckliga.

I utbildningsministerns direktiv anges att intagningsystemet skall vara enkelt och lätt att överblicka. Det skall också motverka taktikval i studierna. Det är utmärkt. Arbetslivserfarenheter skall även i fortsättningen betraktas som en merit. En förbättring blir det dock om den verksamhet som har någonting med den planerade utbildningen att göra värderas högre. Däremot är det svårt att se vaför sådant arbete som inte berör studierna skall tillmätas någon betydelse vid intagningen. På vilket sätt gör det den sökande mera lämpad?

Olycksbådande är Lena Hjelm-Walléns i sammanhanget framförda klagomål på skolbetygen. Deras betydelse vid högskoleintagningen vill hon tydligen reducera. De studerande skulle nämligen vara mer intresserade av höga betyg än

av kunskaper, menar hon. Påståendet är anmärkningsvärt. Betygen är ju ett mått på kunskaperna. Vill utbildningsministern förneka att det finns ett samband mellan goda betyg och gedigna kunskaper? I stället är det angeläget att betygens roll vid intagningen till eftergymnasiala studier förblir stor, ja avgörande.

Väsentligt är att de som tas in på universitet och högskolor också har möjlighet att klara av sina studier. Det är tveklöst om tvåårigt gymnasium ger tillräckliga kunskaper för det. Bäst förutsättningar har de som kommer direkt från de tre- och fyraåriga gymnasielinjerna. Den gruppen bör därför utökas till minst hälften av de sökande eller ännu mer. Det är direkt ungdomsfientligt och dessutom dålig samhällsekonomi att många med genomgången gymnasium och goda betyg skall behöva stå tillbaka för dem som bevisligen är sämre rustade för eftergymnasiala studier.

#### **Lutherhjälpen och Kyrkornas världsråd**

Kyrkornas världsråd har i somras hållit ett stort möte i Vancouver. Som vanligt gjorde man uttalanden i politiska frågor. Likaledes som vanligt fördömdes USA i starka ordalag, denna gång för sin politik i Centralamerika, medan Sovjetunionen slapp lindrigt undan när det gällde Afghanistan. De sovjetiska trupperna bör visserligen dras tillbaka, men först då "en allmän politisk uppgörelse" kommit till stånd, vilket innebär att de enligt Världsrådet kan stanna så länge de vill. En biskop från Pakistan, som vet åtskilligt om flyktingarna från Afghanistan, begärde en skärpning av uttalandet: om västerländska stater gjort vad Sovjetunionen nu gör, hade språket blivit ett



helt annat, sade han.

Detta är riktigt, men Världsrådets generalsekreterare Philip Potter avstyrde kritiken. Han är känd för sina minst sagt nära förbindelser med Sovjetunionen. Ärkebiskop Olof Sundby, som lyckligtvis för sista gången ledde den svenska delegationen, instämde som vanligt med Potter.

En annan delegat, som arbetar i Lutherhjälpens, var däremot i en tidningsintervju besviken över resolutionen, "som ändå är ett steg framåt". Samtidigt nämnde han i förbigående att Lutherhjälpens senaste året "kanaliserade" 20.9 milj kronor genom Kyrkornas världsråd, därav nära 6 milj till flyktingar i Afghanistan.

Lutherhjälpens är troligen ett av de organ inom Svenska kyrkan som åtnjuter det största förtroendet inom församlingarna. Stora belopp lämnas dit genom kollektor och löpande insamlingar. Nu får man i förbigående veta, att nära 21 milj kronor "kanaliseras" genom det i östlig riktning vinklade Kyrkornas världsråd. Hur mycket av Lutherhjälpens pengar utnyttjas för kommuniststyrda gerillarörelser i Afrika, vilka som bekant understöds av Världsrådet? Att detta skulle arbeta utan omkostnader kan ingen begära. Men många, som nu ger pengar åt Lutherhjälpens, anser samtidigt att Svenska kyrkan borde utträda ur Kyrkornas världsråd på grund av dess snedvridna politisering.

Att Lutherhjälpens vill hjälpa flyktingarna från Afghanistan är både kristligt och riktigt. Ett bra och billigt sätt vore att överföra de 6 miljonerna per postgiro till Svenska Röda korset, som arbetar med flyktingarna i Pakistan. Varför inte

försöka denna enkla och okontroversiella lösning?

### **Fritidsboendet**

Den socialistiska fritidshusvisionen svävar milt talat i det blå. För socialdemokraterna är det ideala sommarstugeboendet liktydigt med hyrda stugor som ligger tätt som packade sillar i en burk och allsköns kollektiva serviceinrättningar inklusive Domusbutiken på promenadavstånd. De som inte vill ha det på det sättet skall enligt centraldirigeringsapologeter inte alls bo i fritidshus utan i stället ägna sig åt vad som brukar kallas rörligt friluftsliv.

Socialdemokraterna har däremot ingenting till övers för enskilt ägd sommarstugebebyggelse. Det betraktas som en styggelse och motarbetas intensivt. Hård kommunal styrning av byggandet, avskaffad glesbebyggelserätt och totalt strandskydd vid alla vattendrag är exempel på bestämmelser som försvårat för den enskilde att förverkliga drömmen om det egna fritidshuset. Och i den sk fritidsboendekommittén agerade socialdemokraternas företrädare — märkligt nog tillsammans med mittenpartierna — fullt stilenligt. Det verkade som om deras primära ambition var dels att hindra människor som äger sommarstuga att bo där året om, dels att hindra personer som har åretrunthus att bara utnyttja det som sommarhus.

Men så vill förvisso inte människorna behandlas. Drömmen om den faluröda stugan på landet, gärna enskilt belägen och helst i anslutning till vatten, är en realitet. Det har moderaterna beaktat. De har i ett åtgärds paket som presenterades i somras föreslagit åtgärder som



alla har syftet att underlätta för den enskilde att skaffa sig ett sommarhus. De förordar att byggnadslovsgranskningen skall utgå och ersättas med en anmälningsskyldighet. De vill att det skall bli möjligt att uppföra hus av måttlig storlek även vid stränder och vattendrag – utom, givetvis i vissa speciellt hårt exploaterade regioner. Och de vill minska kommunernas serviceförpliktelser i områden som är avsedda för fritidsbebyggelse men där en del ändå föredrar att bo året om.

Sådana reformer är motiverade. Vi har ju förmånen att leva i ett land som varken saknar vacker natur eller utrymme för fritidsbebyggelse. Det kommer ändå att finnas plats över för rörligt fritidsliv av olika slag.

Sommarstugor med strandtomter blir allt dyrare och följaktligen allt svårare för den enskilde att förvärva. Vidmakthålls förbudet att bygga i anslutning till sjöar och vattendrag kommer de redan befintliga strandtomterna att bli ännu mera exklusiva, ännu mera svåråtkomliga för vanliga människor. Är det så vi vill ha det?

#### Resan till Kuba

Enligt en högtidlig kommuniké avreser statsrådet Gertrud Sigurdsen till Kuba för att där studera primärvården. I själva verket är resan en nöjesresa på skattebetalarnas bekostnad, eftersom Sverige inte rimligen har något att lära av Kuba. Att kalla resan en studieresa är trots detta ingen lögn. Det är bara en politisk formulering.

Får vi föreslå att statsrådet som reselektör medför ett häfte av tidskriften "Time" från 5 augusti i år. Det är visserligen förbjudet att införa detta häfte på

Kuba, men tullen kommer förmodligen, om än med grämlse, gå med på att en medlem av den svenska regeringen får läsa vad hon vill. Häftet innehåller ett längre utdrag av Armando Valladares' bok om sin fängelsetid. Han är känd som poet och författare. Hans dikter fick visserligen smugglas ut från fängelset, där han setat sedan 1960, och även om de visade att han var otacksam mot den diktatur, som genom fängelsevård ville återanpassa honom i samhället, är de dock högst läsbara – en del använder uttrycket gripande, men man får inte vara sentimental om man studerar en kommunistisk regim.

Valladares var anhängare av Castro och dennes revolution mot den förre diktatorn Batista, men han kom snart i onåd hos den nye diktatorn. Han varnade nämligen för att Kuba skulle bli beroende av Sovjetunionen. Hans fängelsevistelse skulle enligt domen vara i 30 år. Han blev som andra piskad och torterad på olika sätt, han såg medfångar avrättas och dessutom mördas av vaktare, han berövades både mat och dryck. Det upptäcktes att han var – och är – kristen och att han hade en bibel gömd: den slets i småbitar inför hans ögon. Han tillbringade sina sista år i fängelset i rullstol. Han var både fysiskt och mentalt nedbruten.

Att han befriades i förtid och då efter en lång rehabiliteringsprocess berodde på att president Mitterrand ingrep. Andra socialdemokratiska statsmän hade ingenting förmått eller ingenting velat. Nu lever Valladares i Spanien.

Men, säger kanske fru Sigurdsen, vad har allt detta med primärvården att skaffa. Besök då strafflägren för fångna barn – det är väl också en form av primär-

vård. Läs vad Valladares skriver om den 12-åriga pojke, som redan första dagen i fängelset våldtogs av fyra vuxna män. Han måste snart skickas till vård för en könssjukdom, något som i alla fall måste höra till en sjukvårdsministers intresseområde.

#### **"I bräcklig farkost"**

Berndt Ahlqvist, socialdemokratisk ekonomisk tänkare, ofta fritänkare, har av någon anledning fått partiets uppdrag att skriva en bok om Sveriges ekonomi som skall ligga till grund för socialdemokraternas interna studiearbete inför höstens svåra beslut om hur underskottet i statsfinanserna och de andra obalanserna i den svenska ekonomin skall rättas till.

I en lättläst och inspirerad bok – "I bräcklig farkost" – har han sammanfattat sina tankar om Sverige som en liten del i den stora världsekonomin. I boken finns många kloka tankar som kan läsas – och också ofta instämmas i – av även borgerliga personer.

LO-ordförande Stig Malm har gjort ett rasande utfall mot Berndt Ahlqvist och hans bok och gjort för Ahlqvist föga smickrande jämförelser med förhållandena i Chile under Pinochet. Det säger mer om Stig Malms omdöme än om Berndt Ahlqvists heder och kunskaper.

Vad kan det då vara som utlöser så

våldsamma reaktioner hos Stig Malm, om det nu behövs så mycket för det?

Inte är det att Berndt Ahlqvist har slukat Milton Friedmans monetaristiska recept med hull och hår. Tvärtom avvisar Ahlqvist, dock inte utan synbar vanda, den monetaristiska förklaringen att inflationen beror på att regeringarna trycker för mycket pengar. Men resultatet av det är ju att om inflationen inte beror på penningmängden så måste den bero på att löntagarna, genom ett allt sämre fungerande förhandlingssystem, tillskansar sig för stora löneökningar.

Det är den tanken som Stig Malm värjer sig mot och mot den statliga inkomstpolic som Berndt Ahlqvist därför förespråkar.

Stig Malm borde, om han agerade i eget intresse, ansluta sig till den monetaristiska skolan. Den säger ju att skulden för inflationen ligger hos regeringen och att inflationen år 1984 bestäms av penningmängdsökningen år 1982. Om det är så, då är inflationen för år 1984 redan given – kanske 10 procent – och då är det bara att begära 10 procent löneökning om man vill ha en oförändrad reallön.

Stig Malm borde läsa Milton Friedman i original och där finna många argument för att LO inte är boven i inflationsdramat.